

LS 0165

Lennart Setterdahl: Jag sitter tillsammans med Sture Dahlstrom i Moline Illinois. Han föddes den 19 september 1898, i Röke, i Skåne. Han kom till Amerika 1915. Idag är det den 11 december 1985.

Du var ju nätt och jämnt 17 år när Du fick Amerikafeber.

Sture Dahlstrom: Ja.

Lennart Setterdahl: Hur gick det till egentligen?

Sture Dahlstrom: Ja, som jag sa, att min .. min - vad heter hon nu - min mormor kom hem för att visita Sverige. Då ville hon, när hon gick tillbaks, att jag skulle följa med henne tillbaks till Amerika. Men far min, han sa då; jag var för ung, så - han ville inte att jag skulle gå. Men sen när jag blev litet gamlare så tänkte jag på det och hon skrev brev 'te mig, det ena efter det andra. Och; sen, rätt vad det var, så tog jag av.

Lennart Setterdahl: Jaså Du följde inte med mormor då?

Sture Dahlstrom: Nej, nej hon gick dit back själv.

Lennart Setterdahl: Hur gammal var Du då när mormor var hemma?

Sture Dahlstrom: Jaa jag tänker jag var en 13 eller 14 år.

Lennart Setterdahl: Jaså, så pass ung.

Sture Dahlstrom: Ja.

Lennart Setterdahl: Jaha - men pappa sa stopp då?

Sture Dahlstrom: Ja.

L: Hur många bröder och systrar var ni i hemmet?

Sture: Vi var fem.

L: Fem stycken.

Sture: Ja.

L: Och Du var en utav dom yngre kanske, eller av de äldre eller?

Sture: Jag den äldsta.

L: Jaså, äldsta pojken!

Sture: Ja.

L: Jaha. Vad arbetade pappa med i Röke? Hade han en gård?

Sture: Han hade en gård och så var han skomakare.

L: Jaha.

Sture: Och han också sålde nya skor, såväl som reparera. Han var den ende där.

L: Jaha. Men så hade han också en gård?

Sture: Ja. Han hade några kor.

L: Men då låg ju Du till bra som var den äldsta sonen att överta den efter ett tag. Du var inte intresserad av det?

Sture: No det var jag inte, för det var inte. Det var inte nog så man kunde leva på det.

L: Jaså.

Sture: Det var inte nog income. Man måste ha nånting vid sidan om, annars gick det inte.

L: Så Du var inte alls hågad för att stanna kvar?

Sture: No. Så - innan jag kom hit till Amerika så arbetade jag på en större gård för en ägare där. And - så - jag arbeta där, som jag sa, ett år och sedan tog jag av. Han ville jag skulle stanna ett år till, men jag sa: Nej. Så reste jag hit.

L: Jaha.

Sture: And

L: Hur gick det till? Skickade Din mormor en biljett?

Sture: Ja, hon skickade mig en biljett.

L: Var bodde hon någonstans här i Amerika?

Sture: Hon bodde upp på 83:e Str här i Moline.

L: Jaså, i Moline!

Sture: Ja.

L: Jaha! Och hon hade varit här i många många år?

Sture: Hon hade fyra söner här, så de bodde alla på en plats där.

L: Vad hette hon?

Sture: Nelly; Nelly Dahlstrom.

L: Nelly Dahlstrom. Jaha. Det var alltså under Första världskriget, 1915.

Sture: Ja.

L: Det är rätt ovanligt. Hur kunde Du få visum och åka ut under kriget?

Sture: Ja. Far min, han följde mig till Köpenhamn and; - jag tror att det var Köpenhamn det var. Där tog vi en båt, en dansk båt, Frederik VIII - and - när vi kom ut på Nordsjön, det var under kriget, då vi 'stoppade utav tyska undervattensbåtar, för två dagar. Dom gick över på båten och undersökte alla papperen och allt vad 'di hade - and efter två dagar så fick vi gå igen.

L: Jaha. Alltså: de undersökte hela båten och ni fick uppvisa papper?

Sture: Ja. That's right.

L: Och de ville inte släppa er förrän de fått meddelande från hembasen om att ni inte var i någon krigstjänst. Var det bara emigranter på den båten då? Det var bara emigranter på den båten?

Sture: Ja, det vad det var.

L: ja. Och det här var Frederik VIII?

Sture: Ja. De från Sverige, Norge och Danmark och jag vet inte hur många dom var.

L: Det var konstigt att Du fick visum, och gå ut, ifrån konsulatet.

Sture: Jaa, det 'feck jag.

L: Det fick Du!

Sture: Ja. Inget.

L: Inga problem.

Sture: No. Jag var för 'ungt' till gå in i armén. Så annars om jag hade varit äldre hade jag nog inte kunnat fått gå ut.

L: Nähä. Men de varnade Dig inte för att det var en dålig tid att åka under kriget eller så?

Sture: No, det gjorde dom inte.

L: Inte?

Sture: Inte vad jag vet om.

L: Nähä.

Sture: Nä.

L: Ni åkte då direkt ifrån Köpenhamn över till Ellis Island?

Sture: Ja Ellis Island ja.

L: Hur gick det till då när ni kom in där?

Sture: Ja, det var inte så trevligt där!

L: Inte det?

Sture: Jag kommer ihåg; jag hade en blå suit on. Jag blandar opp det svenska med det engelska.

L: Ja men det går bra!

Sture: And - jag hade (?), allt över, för jag 'kunne inte tala språket. 'Di kunde inte förstå mig. Men jag måste ha 35 dollar i pengar, 'te visa att jag hade så mycket och det hade jag.

L: 35 dollar?

Sture: 35 dollars. And - då kom jag opp på en sådan här - vad 'di kallar tågen 'di hade: immigranttågen och vad 'di kallar dom för. And - vi kom direkt, vi stannade i Chicago and kom direkt 'te Moline and då hade jag en onkel; en farbror, som kom och mötte mig där. Men så stanna jag med dem - lite över ett år. Men sedan köpte 'di land nere i Florida, Så 'di alla lämnade Moline and gick ner till Florida - and - då måste jag finna en annan plats 'te bo. Så jag fann en annan plats då and allting gick bra.

L: Vad fick Du för arbete när Du kom hit?

Sture: Jag arbetade för en plats 'di kallade för Moline Plow Company, en fabrik - and this är inte något mera nu.

L: Det var den som blev Minneapolis Moline?

Sture: That's right ja. Det var the Moline Plow Company.

L: Så Du fick arbete där med en gång?

Sture: Ja.

L: Fanns det någon som hjälpte Dig in för att få jobbet där?

Sture: Ja. Min onkel, han hade en som var employing manager down där, and han kände honom. 'Di sjöng i en sångkör tillsammans and då fick jag en syssla där; men inte mycket betalt.

L: Inte det?

Sture: Det var just så jag kunde leva på det, det var allt. And - jag stannade där och 'arbeta mig upp lite och lite - Du vet. Så efter **så många år** så blev jag förman där.

L: Jaså.

Sture: Jag hade about en 30 som arbeta för mig, till 'di stängde ner här 1957.

L: Och Du var kvar hela tiden!

Sture: Jaa. Jag var laid off ett par gånger men jag fann annat arbete. Jag gick på en plats up in Dickson, Illinois. Jag arbetade för en kontraktare där oppe until jag blev kallad tillbaks här till Moline.

L: När Du kom in då på the Moline Plow,

Sture: Ja.

L: avskräckte inte många Dig med att säga att det var för dåligt betalt, ta ett annat arbete? Du lyssnade inte till dem?

Sture: No, jag stannade där.

L: Du gjorde en ärlig arbetsdag - så att säga.

Sture: Jaa.

L: Och det betalade sig efter hand?

Sture: Ja det gjorde det till slut, men det tog många år då.

L: Det fanns inga fackföreningar när Du började på där? Det fanns ingen fackförening; eller union?

Sture: No, no union.

L: Nähä.

Sture: Men det var just på slutet.

L: På slutet, ja.

Sture: Ja.

L: Jaha.

Sture: Men det var - vi fick försöka - det bästa vi kunde.

L: Jaha.

Sture: Men det var en, jag kommer inte ihåg över åren jag var där, vi var elva andra där på den fabriken.

L: Svenskar?

Sture: ja. mesta var svenskar där.

L: Jaså, dom var det?

Sture: Ja.

L: Förmännen var svenskar också?

Sture: 'Di 'fleste utav dom, ja.

L: Jaha.

Sture: Men det var ju några andra också - förstås.

L: Ni tillverkade?

Sture: Plogar och jordbruksmaskiner och

L: Inga traktorer?

Sture: No. No det gjorde dom inte. De gjorde till slut, men den platsen, vad kallade dom; let's see: the Universal Tractor, 'di kallar dom för. 'Di byggde den fabriken som Farmall har varit in Rock Island.

L: Jaså, dom började med den!

Sture: Dom byggde den, 'flesta, men det är tillbyggt mycket senare, men '**di var dom som började dem.**

L: Jaha.

Sture: 'Di byggde den fabriken, 'di kallade dom för the Universal Tractor.

L: Jaha. Var det början till International Farmall då, med den traktorn? Eller ändrade dom stilen helt och hållet?

Sture: Nja 'di köpte opp dom. 'Di hade en stor brand där nere som brann ner det mesta

L: Jaha.

Sture: och - sedan så köpte the International Harvester Company det

L: Jaha.

Sture: and så byggde 'di till mer och mer.

L: Men the Universal Tractor, det fanns inte kvar längre?

Sture: No! Du kan se dom ibland. 'Di har en i Bettendorf and jag har sett ett par andra här, men 'di tillverkar den inte mera.

L: De försvann, ja.

Sture: Ja.

L: Jaha. Vad var det för övriga människor som arbetade där? Det var ju svenskar.

Sture: Jaa, det var olika där, det var polacker och det var många belgare.

L: Jaså många belgare?

Sture: Jaa, var många.

L: Hur var de att arbeta med? Var de annorlunda än svenskarna?

Sture: Ja det gick bra.

L: Jaså.

Sture: Jaa.

L: Så ni var rätt lika i hur ni arbetade?

Sture: Yeah. Yeah.

L: Inga svårigheter eller så?

Sture: No No. No. No på den tiden så var det inga strejker likt de har nu, Du vet.

L: Nähä.

Sture: No det gick allting bra.

L: Så hur många år fick Du hålla på innan Du började få förtjänst av att arbeta? Du sa att lönen gick åt till mat och husrum de första åren.

Sture: Jaa, jag kom in på en plats, 'di var inte svenskar.

L: Nähä.

Sture: Jag ville gå på en plats som 'di kunde inte förstå svenska; kunde inte tala svenska, så jag kunde lära engelska. Och - sen hade dom. Jag åt på restauranger and så hade 'di sådana där boardinghus också, men jag gick inte dit, because där var så många svenskar - och många andra också. 'Di var fulla halva tiden Du vet, särskilt på lördagar och söndagarna.

L: Jaså.

Sture: Så jag åt på restaurant och det gick ganska bra - nå jag lärde mig då. Så gick jag i skola på nätterna.

L: Jaså i aftonskola?

Sture: Jaa. Och så gick jag i en annan plats, Bournes Business College.

L: Jaha!

Sture: Det var en plats, det är inte mera, men jag gick där också.

L: Jaha. Vad var det för kurser Du läste vid aftonskolan?

Sture: Å lite utav varje.

L: Jaa?

Sture: Ja, det var engelska.

L: Var det något annat?

Sture: No. Jag kommer inte ihåg nu. Det är så många år sedan så.

L: Och det var amerikanska lärare?

Sture: Ja, det amerikanska.

L: Så det var ni tvungna till att lära er?

Sture: Ja det var en tvungen 'te och göra.

L: Jaha.

Sture: Ja.

L: För på arbetet, det blev svenska kanske hela dagen? Pratade ni mest svenska under arbetet?

Sture: No. Om vi voro tillsammans och så, annars så talade vi inte svenska.

L: Det gjorde ni inte.

Sture: No.

L: För belgare och polacker, dom

Sture: Yeah - det gick inte.

L: Vad använde de för språk?

Sture: Va?

L: Vad använde de för språk sinsemellan?

Sture: Medan dom själva arbetade där så talade 'di deras eget språk.

L: De gjorde det?

Sture: Ja.

L: Så det blev en blandning då på arbetsplatsen?

Sture: That's right. Det är vad det var.

L: Jaha.

Sture: 'Di blandade tillsammans allt, men det gick ju bra; men det var många belgare där också.

L: Och polacker också!

Sture: Ja. Polacker också.

L: Var bodde de i Moline?

Sture: Ja, de hade deras platser nere i västra änden av Moline här, nere där up 3:e och 4:e street.

L: Och 7:e gatan, det var belgarnas?

Sture: Det var belgarna ja.

L: Var de valoner som man säger, eller kom de från andra ställen i Belgien? Var de valoner, dessa belgare? Du vet - i Sverige hade vi ju valoner,

Sture: Ja?

L: som kom ifrån Belgien och arbetade i Sverige.

Sture: Jag har aldrig hört talas om det.

L: Inte det?

Sture: Nej.

L: För de är ju olika sorter.

Sture: 'Di kom från olika platser i Belgien.

L: Men Du vet inte vilken sort det var här, om det var valoner, eller flamish?

Sture: No, det vet jag inte.

L: Nähä. Det var en tio timmars arbetsdag på den tiden?

Sture: Jaa, det var tolv timmar på vintrarna.

L: **Jaså tolv timmar?**

Sture: Jaa och halva dagen om lördagarna.

L: Jaså tolv timmar!

Sture: mm.

L: Hur länge höll ni på med det?

Sture: Det var en tre fyra månader. Men till sist stängde 'di ner på sommaren och så däre vid april och maj och då blev vi avlagda 'fleste, inte allra 'fleste. Men då alla pojkar här, 'di gick ut på farms, 'arbeta på farmarna, under sommartiden. Så kom 'di tillbaks till stan här igen Moline på hösten. Då gick de tillbaka till deras gamla arbete igen.

L: Jaha. Så de kunde hålla på med den traden?

Sture: Jaa det gjorde 'di för flera år and då gick 'di ut sent på hösten och 'plocka korn och då plockade 'di ju korn med händerna - Du vet! Inte som 'di gör nu med corn traktorer; combines, som de heter här.

L: Husk the corn!

Sture: Ja husk the corn ja. And 'di fick, jag tror det var: antingen 3 eller 3 ½ cent per bushel för att plocka dom.

L: Var Du med på sådant arbete?

Sture: Nej, jag var aldrig.

L: Jaså Du kunde hålla Ditt arbete kvar!

Sture: Ja. Men jag var 'lagd ibland också, men jag gick inte. Jag gick ut på landet en sommar, men som jag sa var jag oppe i Dickson Illinois, jag var där för ett år. Jag arbetade för en kontraktare där, ifrån S:t Louis. Han inlade plumbing and heating i flera byggnader som staten byggde där - och - en dag kom basen, och förmannen alltså, han kom och 'frågade mig om jag visste hur jag köra en truck. "Ja, jag har en bil" sa jag. Jag hade en bil, jag came från Oakland då Du vet! And så då sa han om jag kunde köra och hämta arbetare. Detta var lite utanför stan Du vet, 3 4 mil. Alla arbetarna och ta dom ut till - till deras jobb här på morgonen and ta dom ner i stan på kvällarna och så köra in alla - alla redskap som då 'di behövde för arbetet. Så han gav mig den sysslan och jag hade den ända tills jag var kallad tillbaks till mitt regular arbete i Moline.

L: Jaså!

Sture: And jag fick lite mer betalt då också, jag fick 50 cent i timman, annars var vi betalade 35 cent. Så jag fick 50 cent i timman och åtta timmar om dan. 4 dollar om dan.

L: Jaha. Och då bodde Du i Dickson då?

Sture: Då bodde jag i Dickson, ja!

L: Du var inte gift vid den tiden heller?

Sture: Nej. Nej. Nej.

L: Hur var tiderna här under kriget? Du kom hit 1915. Var det uppgång då i fabrikerna, att de tillverkade mer och mer saker?

Sture: Ja.

L: Under 20-talet till exempel?

Sture: Ja. Du hade ingen trouble att få en syssla Du vet. Var Du gick runt Du kunde få arbete, Du vet.

L: Jaha.

Sture: And det är inte som det är nu för tiden, Du vet. Det är nästan 'di kan inte få en syssla.

L: Kom det många ifrån Sverige då i början på 20-talet?

Sture: Nej.

L: Det var inte många som kom?

Sture: no, 'di kom senare. Inte på den tiden. Det var bara några som kom, var inte många.

L: Jaså.

Sture: Men 'di kom senare, efter, som Du sa där.

L: -24 -25?

Sture: Ja, 23 var det många som kom här.

L: Jaha.

Sture: Och vi hade en person som hette: Rupert Kask, hette han.

L: Det var han med Wasa det, ja.

Sture: Ja. Han 'brukte gå ner vid järnvägsstationen och möta dom när 'di kommer ifrån Sverige och ville tala dom in i Wasa, Du vet!

L: Jaså han stod där nere och tog emot dem!

Sture: Han tog emot dom när 'di kom in se!

L: Fick han nya medlemmar?

Sture: Å ja, han fick många.

L: Dom kunde inte med att säga Nej?

Sture: Nä, but naturligtvis hade de 'te och 'va några månader innan 'di kunde ta dem in.

L: Så han var den första

Sture: And på den tiden måste dom ha doktorsundersökningen och allt that Du vet och det tog lite tid Du vet. Och mesta hade de inte nog pengar så 'di 'kunne gå in i logen, 'di hade inte nog pengar!

L: Jaha.

Sture: Känner Du Rupert?

L: Nej, han dog innan jag var här.

Sture: Oh I see. Ja.

L: Men det är inte så länge sen han dog?

Sture: No, inte så väldigt länge.

L: Tio år sen?

Sture: Nja, det är mer än det.

L: Det är mera än det?

Sture: Ja, mer än det.

L: Jaså, han var Mister Wasa?

Sture: Ja, han var. Han var den som reste sommarläger och han var rätt stor inom distriktet också, Du vet. Han hade distriktet sysslan.

L: Jaha, han var distriktsmästare också?

Sture: Ja, han var distriktsmästare ja!

L: Ja det var på den tiden när Noble hade en 500, 600 medlemmar?

Sture: Ja, 'di hade 515 eller -20, tror jag visst, eller något liknande.

L: Var det före 1930, eller var det senare?

Sture: Det var efter -30.

L: Efter -30.

Sture: Så byggde 'di en camp, eller sommarhem, ute vid Rock River there You know.

L: Jaha. Den ägde logen?

Sture: Ja. 'Di ägde den då.

L: Så ni hade möten under sommaren där ute då?

Sture: Ja.

L: Alla möten där ute?

Sture: Ja. Alla möten där ute, vi hade ingen plats i stan.

L: Och det var två gånger i månaden på den tiden?

Sture: Ja, två gånger i månaden.

L: Jaa. Och ett möte var affärsmöte och ett var med dans efteråt?

Sture: Ja, efter varje möte hade dom dans.

L: Jaså varje möte med dans!

Sture: Ja ja. Men på vintern mötte di i stan, ibland oppe vid Adler Hall, en stor stor. Jag vet inte om Du har varit där nån gång?

L: Adler Hall?

Sture: Ja.

L: Ja ja just det!

Sture: And var vi hade julfester, vi hade **så mycket folk** kom opp där, så vi 'kunne inte, inga andra 'kunne komma, bara så 'di tillhörde logen. Because vi hade över 500 medlemmar and då hade de deras familjer och då barn och vi hade - och sen hade vi dans efter!

L: Jaha. Så det var mycket arbete med att vara officer i Wasa på den tiden.

Sture: Å ja. Ja. Det är inte som nu! Nä. Vi mötte i hemmen, ett par tre gånger i veckan, Du vet - och ingen fick betalt. Vi gjorde allt fritt.

L: Jaha.

Sture: Ja.

L: Men de flesta som kom då, de blev Wasa-medlemmar eller gick med i Wasa?

Sture: Ja, dom 'fleste ja.

L: Jaha. Och det var för att få en försäkring?

Sture: Antingen Wasa eller Vikingarna.

L: Vikingarna, ja.

Sture: Ja.

L: Och många hade medlemskap i båda två?

Sture: Ja. Å ja. många.

L: Vad gjorde de så för? Var det för att få dubbel ersättning, eller var det för att få träffa dubbelt så många kamrater, eller varför?

Sture: No jag vet inte just. Jag kan inte säga det. Och så hade vi, på den tiden, vi gjorde lite pengar. Vi 'hyra en teater, en stor teater här i Moline, detta var Wasa.

L: Ja.

Sture: And så hade vi dette hära Edvard Perssons pictures.

L: Å det var på 40-talet det!

Sture: Ja. Och folk, 'di stod i långa linor, 'te och komma och se det Du vet. Vi hade det på kvällarna, för två or tre kvällar, när vi 'kunne få en film.

L: Det var fulla hus.

Sture: Det gjorde vi lite pengar på.

L: Jaså!

Sture: Ja.

L: Så ni hyrde filmen själva då - och - lokalen?

Sture: Ja, Ja och lokalen ja. Jag kände personen som hade teatern här. Vi betalade honom så mycket för teatern den kvällen. Så; - vi hade det i två kvällar.

L: Var han svensk?

Sture: No, han var jude.

L: Jaså.

Sture: Han var jude.

L: Du kände honom?

Sture: Han levde här nära, så jag kände honom.

L: Jaså, det drog fulla hus?

Sture: Ja. Å! All 'di 'kunne inte komma in! Vi hade två. Vi hade en som 'börja klockan 7, eller no 06.30 tror jag det var och sen lite senare Du vet. I think filmen varade about en och en halv timma eller så.

L: Jaha. Var det barn med också och såg på den filmen? Alltså: alla svenskar kunde ju komma in och förstå, men kunde barnen komma också in och förstå?

Sture: Å ja, vem som. Ja. Vem som helst kunde komma.

L: De förstod?

Sture: Jag kommer inte ihåg hur mycket inträde det var nu, jag har glömt bort det. Men! När jag var hemma i Sverige en gång så besökte jag Edvard Perssons grav nere i Skåne och jag också såg var hans hustru bodde vid en villa där: Mölle, heter det.

L: Mia. Mia Persson.

Sture: Ja. Mölle heter det var hon bodde, vi såg hennes

L: Och Du träffade henne också?

Sture: No. No, men jag såg var hon bodde.

L: Men Edvard Persson gjorde också ett besök här 1946?

Sture: Jaa, det gjorde han.

L: Var han här i Moline då?

Sture: Ja. Han var på en gata, (?) street.

L: Du träffade honom inte då?

Sture: No. Jag såg honom, men jag talade inte med honom.

L: Det var där John Deere hade sina lokaler?

Sture: Ja. That's right. Ja. Han har varit här ett par gånger.

L: Han var nere i Bishop Hill 1946.

Sture: Ja. Fortysix Yeah.

L: Ja. Jaså han var populär?

Sture: Å - han var populär! 'Di tyckte om hans filmer.

L: Jaha.

Sture: Ja.

L: Var det de enda filmerna som gick för fulla hus, eller hade de andra svenska filmer?

Sture: no, inte vad jag vet om.

L: Jaså Edvard Persson?

Sture: Ja. Edvard Persson, han

L: hade Du någonting att göra med att bestämma dessa Edvard Persson-filmer?

Sture: Jaa. Jo.

L: Du hade en känsla för hembygden?

Sture: Jag hade det! Jag och så Rupert Kask och.

L: Var han också skåning?

Sture: No, Rupert, han var smålänning.

L: Han var smålänning. Och han arbetade på Strömberg &

Sture: Strömberg & Becker.

L: Becker, ja. Jaha.

Sture: Ja.

L: Så han gav hela sin fritid åt Wasa?

Sture: Ja.

L: Han var inte med i Vikingarna?

Sture: Jag vet inte. No jag tror inte han tillhörde Vikingarna.

L: Han var aldrig någon tjänsteman hos dem, utan det var bara i Wasa som han var distriktsmästare?

Sture: Ja, vad jag vet om.

L: Jaha.

Sture: Och han hade väl en - ja - jag tror han hade tre eller fyra barn och jag tror att dom alla lever, but de är inte i Moline här, men en, två, tre, jag tror att det är fyra.

L: Jaha. Var de intresserade av Wasa-arbetet?

Sture: Nej, nej.

L: Inte det?

Sture: ~~Nej~~. Men hans syster var, men inte barnen, det var ingen av dem här.

L: Vad tror Du det beror på att inte barnen var intresserade?

Sture: Ja, jag vet inte.

L: Är det därför att föräldrarna tillbringade för mycket tid med detta arbete? Att barnen blev avundsjuka?

Sture: No de ville inte ha någonting att göra med Wasa. Men; Han och hans syster, 'di var intresserade i allt det.

L: Jaha. Så han var här redan 1915 när Du kom?

Sture: Ja! Men jag vet inte vilket år han kom.

L: Och Du gick in som medlem 1900? vilket år?

Sture: -16.

L: Jaså -16. Han fick Dig året efter.

Sture: No det var någon annan som fick mig. 'Di hade så många ute på den tiden, Du vet, att försöka få dem in. Vi hade en som hette, (han är död nu då), nu kommer jag inte ihåg: Ernest, no, jag kan inte komma ihåg. Men; Kask, han fick inte mig, på grund av att någon annan fick mig.

L: Jaha. Så Du har arbetat tillsammans med honom i många år då?

Sture: Å ja. Ja.

L: Var Du också engagerad i styrelsen för the Noble Arch, så att Du var ordförande och kassör och sekreterare?

Sture: Å ja. Ja.

L: Vad har Du haft för syssla?

Sture: Jag var medlem på exekutiva rådet i

L: Distriktet?

Sture: Ja. Distriktet ja.

L: Jaha. Så då var Du med.

Sture: Oh ja. I went to every district meeting, we used to go from Moline. But in them days – You know – we used to take the train, from here to Chicago You know.

L: Det var lätt att komma fram och tillbaka då, på den tiden.

Sture: Ja.

L: Det fanns också en barnklubb här i logen under 30-talet?

Sture: Ja. Jaha.

L: Kommer Du ihåg om den höll på i många år?

Sture: Jag kommer mycket väl ihåg barnklubben vi hade här. Den gick ganska bra för några år, but barnen blev större Du vet och 'di ville inte.

L: Och då blev det svårt att få nya att komma?

Sture: Ja ja.

L: Var Dina barn intresserade utav Wasa?

Sture: Who?

L: Dina barn?

Sture: Jag har inga.

L: Å ni har inga barn.

Sture: No.

L: Jaha. Så Du har inte haft det problemet att överföra Wasa.

Sture: No! Jag har inte det.

L: Men det har blivit ett genomgående drag att det har varit svårt att få barnen intresserade?

Sture: Ja. Men; – det är inte många som deras barn är intresserade utav det. Inte nu hellre. Det går inte. Jag frågade nu Karl, ordförande här i

L: Cederblad?

Sture: Ja. Jag sa: ”varför tillhörde .. why didn't You join the lodge before, when Your dad was active”? ”Han frågade mig aldrig” sa han.

L: Nähä.

Sture: ”Min far frågade mig aldrig om jag ville tillhöra”.

L: Jaså, hans far var aktiv i logen!

Sture: Ja, å ja.

L: Men han tillhörde inte barnklubben till exempel; Karl? Karl tillhörde inte barnklubben? och dansade och så?

Sture: No no no. Han tillhörde inte logen då.

L: Han har kommit in på senare tid?

Sture: Å ja. Han har inte varit inne i många år, sex sju år.

L: Kan Du tänka Dig någon utav barnlogens ungdomar, som är medlemmar idag, i the Noble Arch? Bli de medlemmar av logen, de som var med och dansade när de var små?

Sture: Nja?

L: Du känner ingen?

Sture: No. Jag känner inte igen dom.

L: Dom försvann?

Sture: Ja dom försvann och en del, vet jag, tillhör kyrkor, men jag känner inte dem. Jag kan inte tänka mig någon som tillhörde barnklubben som senare tillhör logen, men jag vet inte någon.

L: Utan det blev en tillfällighet då; ungefär som med Karl Cederblad, att han kom in på senare år?

Sture: Ja. Men hans far var så aktiv, Du vet, i logen och jag kunde inte se varför inte han: ”Han frågade mig **aldrig**” sa han. Karl, sa jag, jag frågade honom varför kom Du inte in i logen förut? ”Min far, han frågade mig aldrig” sa han.

L: Nähä! Det är allt som behövs!

Sture: Ja. Det är vad Karl sa.

L: Han hade inte Rupert Kasks idéer då, han kom ner och frågade?

Sture: Ja. Men hans barn tillhörde logen också, men ’di droppade ut senare Du vet. ’Di tillhör inte mera.

L: Så under 20-talet, då var det liv och rusch på logen? Det var danser?

Sture: Å! Danser! Och då **alla gick dit!**

L: Jaha.

Sture: Ja. Och då hade ’di inte så många automobiler som ’di har nu, Du vet.

L: Då under 20-talet, Du bodde på boarding house, eller var inackorderad? Du hade inget eget hus på 20-talet?

Sture: No. No.

L: De flesta svenskarna som då tillhörde logen, hade de ett eget hus eller hyrde de en egen lägenhet?

Sture: Jaa. ’Di som var gifta, flesta, skulle jag säga hade deras eget.

L: Eget hem.

Sture: På avbetalning.

L: Jaha.

Sture: Men på **den tiden** tog det hemskt många år, Du vet, betala ett hus Du vet, because lönerna var så dåliga Du vet. Och en del dog before, innan ’di hade deras hus betalt.

L: Jaha. Jaså, timpenningen var så låg?

Sture: Ja. Ja. När jag började arbeta hade jag 17 ½ cent i timmen.

L: Jaha.

Sture: Sen fick vi 20 cent och sen gick det upp under kriget till 35 och sen gick det upp så.

L: Och Du hade ingen semester på det?

Sture: Nej, på den tiden var det ingen semester, men min ’förste semester efter många herrans år fick jag tre dagars semester.

L: Vad hände om man blev sjuk. Man kunde ju få blindtarm eller gallsten eller vad som. Vad hände i sådana fall?

Sture: Ja – ’di tillhörde alla, svenska logerna: like Wasa, Vikingen, ’di fick ju lite, **så mycket i veckan**, Du vet, för så många veckor, Du vet.

L: Och det hjälpte dem?

Sture: Det hjälpte! Det därför att ’di tillhörde Sjuk-kassan på den tiden. Men nu för tiden, det är ju inte någontingen!

L: Nähä. Men sjukhusvistelsen, vem betalade den? Till exempel om Du kom in på the Lutheran Hospital eller the Moline Public?

Sture: Det fick vi ’själve göra.

L: Och ni fick hålla på och avbetala då på den räkningen till doktorn?

Sture: Jaa, Du fick betala vad Du kunde senare, utan Du tillhörde någon försäkring.

L: Men det var **få** som hade några försäkringar då?

Sture: Ja, ’di kunde inte.

L: Du hade ingen egen försäkring?

Sture: Nej, jag hade ingen, men jag tillhörde Wasa.

L: Det tillhörde Du - ja.

Sture: Ja, där fick jag. Och så fick jag så mycket i veckan, Du vet. Men jag, på den tiden, jag var ju aldrig sjuk och tänkte inte på det.

L: Och det var inga försäljare ute och talade om för Dig att Du måste ha försäkring?

Sture: Å det var det nog, men man hade ju inte pengar så man kunde tillhöra. No.

L: När kunde Du köpa Ditt första hus?

Sture: Detta är mitt första hus.

L: Jaha. Vilket år köpte Du detta då?

Sture: 1940.

L: 1940.

Sture: Men jag bodde här in ett nytt hus, on 12:e street, alldeles intill Björkmans där and jag bodde där in fem eller sex år, sedan jag köpte detta.

L: Du såg många under 20-talet, då var tiderna rätt så bra. De kallade det alltid för the roaring 20s. Kunde Du se att det var ett uppsving i fabrikerna, att de tillverkade mera och sålde mera, eller såg Du stagnationen redan 1930, att det började bli trögt att sälja? Eller **när** märkte Du svårigheterna här i Moline?

Sture: Ja, på den tiden var det mesta, den som kom in; om det var demokratiskt eller republicans. På den tiden alla svenskar, 'di gick runt och talade om för dom att: vill Du ha arbete, så rösta för republican. Well! Vi! Vi pojkar som kom över från Sverige, vi trodde på allt det, så vi röstade republican, den ene som den andre!

L: So You were Hooverized!

Sture: Ja! Hooverized. Ja, jag kommer ihåg när Hoover went in där, det var dåligt then.

L: Tror Du att det beror mycket på det att

Sture: Nej, inte nu.

L: Inte nu, men på **den tiden**?

Sture: Nej. På den tiden ja. Det predikades när man kom hit Du vet. No. Jag tror inte på det någon mera gång.

L: Du har Din egen tanke!

Sture: Jaa, jag har sett för mycket för det.

L: Ni blev kanske avlagda ett par tre gånger under året, det var inte så konstigt.

Sture: Ja. Ja.

L: Så då blev det lite slapperioder?

Sture: Jaa.

L: Men sedan då, de som köpte hus -25, -27 och -28 och -29, och så kom kraschen då 1929 eller -30.

Sture: Ja.

L: Det blev ju lite senare här än i Chicago?

Sture: Det är många familjer som förlorade sedan.

L: De blev av med husena?

Sture: Ja.

L: Även om de hade betalt 90 %?

Sture: Ja, Ja, gör detsamma.

L: Så åkte de på alltihop?

Sture: De åkte - ja. De tog deras hus.

L: Och det var ingen som satte stopp för det?

Sture: Nej, inte **på den tiden**. Ja, det var väldigt många.

L: Du kände många som blev av med sina hus?

Sture: Ja, jag känner många som förlorade deras hem och hade nästan betalt, men kunde inte. Kanhända bara hade betalt några gånger and 'di förlorade deras hem, just because 'di förlorade deras arbete, hade inga pengar. Men

L: Och de fick packa ihop och flytta in i en lägenhet och hyra då, eller Flyttade de ifrån Moline då eller?

Sture: En del gjorde det.

L: De flyttade?

Sture: Ja.

L: Var det en del av dem som åkte hem till Sverige som var ungarlar?

Sture: Ja. Om 'di hade nog pengar så 'di kunde komma hem. Men på den tiden fick 'di ju bara 3.72 för en dollar, jag tror att det var 3.72.

L: Men det var inte många som hade sparat ihop mycket kanske?

Sture: Neej.

L: Helst till resan?

Sture: 'Di kunde inte, because lönerna var så dåliga, Du vet.

L: Röstade Du på Hoover?

Sture: Det är mer än jag kan! - Det är mer än jag kan säga! Det vet jag inte.

L: Förekom det diskussioner på arbetsplatser: till exempel emellan belgare och polacker och svenskar, kring politik och sådant?

Sture: No, inte vad jag vet om.

L: Ni diskuterade aldrig politik?

Sture: **No.** No.

L: Röstade de också på Hoover tror Du?

Sture: Å – det vet jag inte. Nej det vet jag inte.

L: Men senare då. Jag vill inte säga att det var tur för Dig, för Du var antagligen en skicklig arbetare och en ihärdig arbetare. Det var väl därför Du fick hålla på? Du var aldrig utan arbeten under depressionen?

Sture: Jaha jag hade. Jag hade maskinarbete för många år until, en dag, så kom 'di och 'frågte mig om jag ville ta en förmanssyssla där. And – på den tiden – jag kände till alla; alla maskiner och allt som gjordes där, så jag sa: Ja, jag kan försöka det! And jag tog den sysslan and – det gick; det gick bra and jag fick mer betalning, det ena året efter det andra – Du vet.

L: Fick Du bonus också vid årets slut, att Du fick procent?

Sture: Jag tror ett år. Ett år fick jag procent. Men; jag fick ju en ganska god lön där.

L: Och Du hade en säker plats? Du blev inte avlagd?

Sture: Oh nej, inte en förman, han blev inte avlagd.

L: Nähä.

Sture: No. 'Di hade stöd utav arbete alltid.

L: Men Du hade aldrig klagat på att det var dåliga arbetsförhållanden eller så? Var det någon som ville ha mera betalt, då sa de bara att: here is the door?

Sture: Well – ja! No. Naturligtvis, om det var en god arbetare, och; kunde göra sitt arbete bra, sa till en förman, om han tyckte om arbetaren, han hjälpte honom, om han 'kunne, till och få lite mer betalt – and den vägen gick vi ganska bra - Du vet, until the union kom in. När union kom in, då blev det något annorlunda!

L: Vilket år kom de in på Din arbetsplats här i Moline?

Sture: Ja, jag tror det var innan -25, jag kan inte säga vilket årtal 'di kom in.

L: -35?

Sture: Någonting liknande ja.

L: -36? Före andra världskriget?

Sture: Ja. Ja.

L: Men Du hade ingenting att göra med det, för Du var förman?

Sture: Nej. Jag tillhörde union innan jag blev förman men sedan jag blev förman kunde jag inte tillhöra union något mera.

L: Nähä. Alltså: blev det sämre då, under den första tiden när the union kom, för att det blev oro på arbetsplatserna?

Sture: Noo, det tror jag inte, men – så hade 'di officerare i union som ville ha mer än – jag tror att the company kunde betala. 'Di ville ha mer än mer än mer, den vägen det gick. Så; - till sist så the company försökte på allt 'di kunde göra, tänka på. Så tog 'di en av dom radical till bli en sort av förman Du vet, då måste 'di sluta i union. Men; det gick inte så bra här, 'di var inte något goda.

L: Var de ifrån utsidan, ifrån Chicago eller från Minneapolis?

Sture: Nej, inte vad jag vet om. 'Di kanhända kom dit för en dag eller två för och försöka tala med dom, men de gick tillbaks igen.

L: Jaha. Men det var efter Rosevelt hade kommit in med lagen då att de inte kunde stoppa the unions?

Sture: Ja. Ja. Rosevelt var, Rosevelt was the best president this country have ever had.

L: Du är säker på det?

Sture: Ja.

L: Jaha. Han hjälpte ?

Sture: Han hjälpte arbetare rätt här.

L: Jaha.

Sture: And 'di – 'di organiserade klubbar här; Roseveltklubbar, här i Moline, när det kom till röstning för ny president Du vet, 'di röstade honom.

L: Jaha?

Sture: Det hade vi. Jag kommer inte ihåg där. Vi hade en stor förening här.

L: Vilken var störst: Roseveltklubben eller John Ericson Republican League?

Sture: Jaha! Det kan jag inte. Det kan jag inte svara på.

L: Du var inte med i the John Ericson Republican League?

Sture: Nej. Nej.

L: Det var ju Augustana .. Andrén.

Sture: Ja. Nej jag var inte där. Nej. Ja Oscar Andrén.

L: Nej, Gustav Andrén.

Sture: Gustav Andrén ja. En som .. en som tillhör kyrkan, var jag tillhör nu, han tog med den First Lutherska kyrkan. Han hette Oscar Andrén.

L: Jaha?

Sture: But han var från Alvesta.

L: Jaha. Så det var mycket Republicans på Augustana?

Sture: Oh ja. Jag vet inte redigt.

L: Så ungdomarna där fick lära sig grundregeln att vara the Republican?

Sture: Jaa, det var det var. Jag kom ju, var jag arbetade där, de kom och så 'fråga de: "Ska Du rösta i morgon?". "Hur ska Du rösta"? "Neej, det ska jag inte tala om". "Men – vad Du gör så rösta på the Republican. Då har Du tre år med dem, tre goda år"! Och jäkla dum så man trodde på det! Hahaha!

L: Så de hade inflytande och pressa in att det skulle bli bättre?

Sture: Ja. Ja.

L: Det fanns inga svenska socialister här? Det fanns ju i Chicago och i Rockford till exempel. De sålde Ny tid, vet Du och Svenska arbetaren och radikal press. De förekom aldrig i Moline? De hade ingen klubb här?

Sture: No. No.

L: För det var ju en del svenska arbetare som kom över från Sverige då?

Sture: No.

L: Dom visade sig aldrig, nej?

Sture: No. No no.

L: Hur var lönerna, i jämförelse med i Rockford, Chicago och Moline? Har de varit ungefär samma eller var det mer i Chicago?

Sture: Rockford kanhända på den tiden betalade lite mer men jag vet inte med Chicago.

Rockford har alla dessa häre maskiner och skrivmaskiner och

L: Jaha.

Sture: Men jag vet inte.

L: För på Wasa-möten och sådant så besökte Du väl Rockford många gånger?

Sture: Jaa, på distriktmöten.

L: På distriktsmöten ja.

Sture: Ja Chicago var jag och jag har vart - alla dessa städerna här har jag varit.

L: Jämförde Du då arbetslöner och vad andra, som arbetade på andra ställen, vad de tjänade?

Sture: Vi talade sällan om det.

L: Jaså sällan om det?

Sture: Nej vi talade inte.

L: Så – Du vet inte riktigt hur läget var på den fronten?

Sture: No, jag vet inte det något.

L: Så - när gifte Du Dig nu?

Sture: Gifte mig 1932.

L: -32 och Din maka, hennes namn är?

Sture: Hon heter marie Carlson.

L: Marie Carlson och hon är också född i Sverige?

Sture: No. Hon är född i Pennsylvania, jag kommer inte ihåg vad stad.

L: Jaha. Alltså 1930-?

Sture: 32.

L: -32. 1932. Vilket år blev Du medborgare? På 20-talet någon gång?

Sture: Jaa, jag var inte här mer än fem eller sex år, vad det var.

L: Jaså Du tog ju ut papperen fort då?

Sture: Ja jag tog dom så fort jag kom hit,; första papperet. Sen måste Du vänta **så många år** innan Du kunde få Ditt andra.

L: Jaha. Så Du gick i aftonskola också.

Sture: Ja! Å ja ja.

L: Det gjorde att Du kunde svara på frågorna rätt.

Sture: Å ja. Jag hade inga trouble.

L: Var det många svenskar som blev medborgare?

Sture: Jaa. Jaa. Inte på **den tiden but senare**, senare blev det många som tog ut.

L: Senare.

Sture: Och en del tog dom aldrig ut!

L: Nähä.

Sture: "What town was You born in? Is it Mozmo? Oh it isn't".

L: Så – Du tillhörde både Vikingarna och Wasa

Sture: No I didn't belong to the Wikings.

L: Aldrig någon gång?

Sture: No.

L: Nähä!

Sture: Nej.

L: Nähä. Inte i (?) heller?

Sture: No.

L: Inte i Brödraförbundet?

Sture: No.

L: Nej, utan bara the Noble. Du var en one party man.

Sture: Ja.

L: Republican of Wasa!

Sture: Ja. Probably.

L: Men jag har förstått att Du är demokrat i alla fall. Efter många års arbete så

Sture: Ja, Rosevelt var en – I liked the person.

L: Så Du har – vad man säger – split the ticket ibland om det har känts nödvändigt?

Sture: Oh yeah, I don't want a straight ticket.

L: Så oberoende av parti så kan det vara lushundar var som helst?

Sture: Jaha! Ja.

L: Du känner ju till till exempel, han var ju lite äldre, Per Albin Hansson, statsministern i Sverige? Han var ju skåning. Han kom ju ifrån Malmö, eller norr om Malmö. Har Du hört talas om honom?

Sture: Jag har hört talas om honom ja.

L: Ja just det. Alltså **den tiden**. Du är i ungefär samma åldersgrupp, bara något år senare.

Sture: Ja.

L: De var ju väldigt intresserade att låta arbetarna få bildning: Arbetarnas Bildningsförbund, som det heter, (ABF). Det var ju det som satte socialdemokraterna på fötter i Sverige. Hade Du någonting utav den gnistan när Du kom hit till Moline att arbetarna skulle skaffa ?

Sture: No. Ja!.

L: Café Idrott till exempel i Chicago.

Sture: No.

L: Har Du hört talas om det?

Sture: No.

Marie Dahlstrom: Are You taping now?

L: Så Du har inte hört talas om Café Idrott?

Sture: Café Idrott?

L: Ja, i Chicago?

Sture: Ja sure we had our wedding dinner there.

L: Ja ni hade väl Wasa-möten där också! Distriktsmötena möttes upp där ibland?

Sture: Ja, det kan hända.

L: Ja. Det var ju ett kooperativt kafé.

Sture: Ja!

L: Och det var arbetarnas nykterhetsföreningar som hade startat det.

Sture: Oh, I didn't know that.

L: The Swedish Educational League.

Sture: Ja.

L: Men det fanns ingenting liknande här i Moline, som Du vet om?

Sture: 'Di hade en. – 'Di kom ifrån Chicago. 'Di kom hit; ett Swea café.

L: Jaa.

Sture: En restaurant.

L: Till

Sture: Ja.

L: Moline?

Sture: Ja. Do You remember the shoe maker Hjalmar Widell?

L: Jag har hört namnet men jag känner inte honom personligen.

Sture: Well – anyway the place (?) to him. And they would have a Swedish restaurant for a few years, but they left. Someone else took it over – and – when we were home now, in Sweden, she had passed away. They went back to Sweden and she passed away and he got married again.

L: Jaha.

Sture: So. That's all I know.

L: Så det fanns ingenting liknande här då?

Sture: Nej, not what I know.

L: Och nykterhetsföreningen här: Fridhem till exempel, har Du tillhört den?

Sture: Ja, å, ja. We used to go out and we used to have picknicks.

L: Ni hade inga föredragshållare från Chicago?

Sture: No.

L: Henry Bengstone till exempel, som var för .. ja han var ju för Arbetarklubben i Chicago. Men de var aldrig här, som Du vet om?

Sture: No.

L: Olle i Skratthult nu då? Var han här?

Sture: Who?

L: *Olle i Skratthult?*

Sture: ja! Olle i Skratthult har jag hört så många gånger så! I used to be a head of it, He used to play at (?) Hall and I used to have a (?) of it all the times here. Yeah I don't know how many times Olle i Skratthult, he has been in Moline here.

L: Jaså!

Sture: **Han har varit här så många gånger så!**

L: Han kom med hela truppen då, det var en teatergrupp?

Sture: Ja, det var en teatergrupp.

L: Orkester och

Sture: Ja. Ja.

L: och aktörer?

Sture: Ja.

L: Ja. Och han var? I Din mening; var han bra?

Sture: Ja, 'di tyckte om det, svenskarna tyckte om honom. 'Di kunde skratta, han var så trevlig, Du vet.

L: Jaha.

Sture: Och han sålde så många grammofonskivor här Du vet – because - Men.

L: Hur var det anordnat då? Alltså; han hyrde lokalen och betalade den själv, eller?

Sture: No! Logen Wasa.

L: Alltså de garanterade att han skulle få en viss summa pengar?

Sture: Jaa. Ja det är rätt. För 'di visste att 'di kunde göra 'et. 'di fick 'ett procent av det också.

L: På så vis!

Sture: Ja.

L: Så ni fick del utav kakan?

Sture: Ja. Så vi fick en procent, en liten procent och hyra lokal här and han hade alltid, han drog fullt hus – all tid.

L: Jaha. Så ni gjorde extra pengar på det också?

Sture: Ja lite, men inte så mycket. Men vi gjorde gott på filmerna; Edvard Perssons filmer.

L: Jaså, de gick bättre?

Sture: Det var bra.

L: Jaha. Var det andra teatersällskap som var här i Moline, något ifrån Sverige t ex?

Sture: Ja. Det var en som hette, han var 'ifrån Chicago tror jag. Sjutton jag kommer ihåg namnet på honom. 'Di var goda också.

L: Jaha. Det kom ingen ifrån Sverige direkt?

Sture: Nej. Nej. Nej not från Sverige. No.

L: Nej. De stannade i Rockford och i Chicago?

Sture: Ja, I guess so.

L: Vad hände med logen i Rock Island: John Ericson?

Sture: 'Di gick under.

L: Var det för lite svenskar där på mötena?

Sture: Jaa. Det var ingen som tog nåt intresse i det där nere och 'di äldre, 'di dog, and så ville 'di att vi skulle ta dom över till Moline här och det var upptaget at det här mötet; and vi sa att 'di kunde tillhöra Moline och vi skrev tillbaks till dom. Så hade 'di ändrat sig, 'di skulle inte komma till Moline här.

L: Inte det!

Sture: 'Di skulle 'joina distriktet istället, så distriktet får ta hand om det.

L: Var är samarbetet då!?

Sture: Ja 'di var en fem or sex medlemmar där nere.

L: Det var allt där var?

Sture: Ja. Men vi. På den tiden 'brukte vi 'va mycket tillsammans med Rock Island. 'Di hade danser där nere. Vi gick dit och 'di kom till Moline and vi hade mycket trevligt tillsammans, men – nu – nu är det ju bara fem or sex medlemmar som still är kvar.

L: Som fortfarande är kvar i distriktet?

Sture: Ja. Ja. Ja.

L: Hade de någonting att göra med Augustana College?

Sture: No.

L: Nej. Det var ingen ifrån colleget som var med?

Sture: Nej. Nej. Nej ingen från college, no.

L: Hur har t ex kyrkan och Augustana visat sig mot Wasa? För de var ju emot i början att ”- ”_hemliga föreningar” skulle bildas?

Sture: Ja. Inte numera.

L: Nej nu är det borta, men alltså på den tiden?

Sture: Ja på **den tiden**. Om Du tillhörde en annan förening, utom kyrkan, Du vet: det var hårt för dem som tillhörde båda.

L: Det gick inte?

Sture: Nej, för jag tillhörde båda, både Wasa. Men; men det var ju en hemlighet, man behövde inte tala om det. Men jag kommer ihåg, mycket väl, vi hade en kyrka här i Moline som tillhörde. En kyrka: Missionskyrkan.

L: Tabernaklet?

Sture: Ja. Vi hade en flicka som kommer ifrån Sverige och hon blev mycket intresserad och tyckte om en pojke här i Moline. Han arbetade in a garage. Men; hon 'killa sig själv, just som han. Hon ville lova honom och han ville inte ha flickan. Så. – Och hon tillhörde Wasa. Och på den tiden var det jag presidenten över Wasa och Noble Arch så naturligtvis jag gick till begravningen. Och missionskyrksprästen, han var där and han hade begravningen i Moline and den prästen, jag glömmer honom aldrig. Han sa: ”Här”. Han sa: _”här går 'di and möter dom när tågen kommer in och drar dom in i djävulens” så och så Du vet ”för och försöka få dom innan 'di kan tillhöra någon kyrka or någonting”. Och jag var där, han tittade på mig. Han visste att jag var a head of the Noble Arch. Jag glömmer aldrig den tiden Du vet. Men – jag kunde inte hjälpa där.

L: Jaså hon tillhörde missionstabernaklet?

Sture: No. Hon tillhörde Wasa.

L: Ja, men hon tillhörde väl också kyrkan?

Sture: Nej.

L: Hon gjorde inte det!

Sture: No. No.

L: Men begravningen var där?

Sture: No. (? Överhoppat begravningsplatsen).

L: Jaså.

Sture: no.

L: Jaha. Men prästen, han hade

Sture: Ja, på den tiden var det, - inte numera är det nu då. Nu arbetar vi tillsammans. Nu som: – juldagsmorgon här i Moline. Vår präst i Lutherska kyrkan Moline som är, han ska predika i .. klockan 6, klockan 6 ja är det, juldagsmorgon i Salvation Army, i Frälsningsarmén. Men på den tiden kunde Du förstå att det ville 'di aldrig göra.

L: Nähä.

Sture: Neej. Men. Och så i hans kyrka, där är en annan som ska ha en svensk – vad 'di kallade det nu för?

L: Julotta?

Sture: Julotta ja, i Hans kyrka.

L: Är det pastor Samuelsson det?

Sture: Ja, Samuelsson ja. Han 'sa' gå till Frälsningsarmén för de arbetar tillsammans se! Det gjorde de inte på **den tiden**.

L: Så Kask och Tillberg, de mötte inte varandra nere på stationen då?

Sture: No! Kom inte till tåget! Kommer Du ihåg Tillberg?

L: Tillberg ja!

Sture: Ja. Kommer Du ihåg honom?

L: Ja, jag vet vem han var.

Sture: Ja. Ja.

L: Så de hade inget samarbete direkt?

Sture: Nej, jag tror inte det.

L: Så det har ändrat sig till det bättre då tror Du, att folket är mer öppna och friare nu?

Sture: Å ja that's right. They work together, but they didn't innan dess.

L: Jaha.

Sture: They didn't work together.

L: Nej. Men det berodde väl på att; det var ungefär som på arbetsplatserna. De behövde inte betala folk mer, därför att det kom nya varje dag,

Sture: Ja.

L: som stod och tog vilket arbete som helst?

Sture: Jaa. Ja.

L: Och medlemmarna i kyrkorna och i logerna, de är färre nu. Du får leta efter dem.

Sture: Ja.

L: Ja. You have to beg them to come in.

L: That's right!

Sture: Ja.

L: Men det har fyllt ett behov alltså. Du har sett det under så många år nu ifrån 1916 och upp till vår tid att de har gjort ett gott arbete, logerna, med att hjälpa folk som har varit i nöd och i behov utav pengar?

Sture: Ja. Men då får Du ursäkta mig, för jag har förglömt mesta svenska.

L: Du pratar ju bra svenska! Det är ju bra gjort!

Sture: Jo. Jag blandar tillsammans båda språken.

L: Du var 17 år när Du kom hit och så har Du varit här!

Sture: Ja.

L: Hur många gånger har Du varit tillbaka till Sverige?

Sture: Tre gånger.

L: Tre gånger.

Sture: Ja.

L: Och Du har inte haft några svårigheter att träffa Dina bekanta i Sverige och prata med dem?

Sture: Nej, but det var 50 år innan jag gick första gången.

L: Första gången! 50 år!

Sture: Ja 50 år. Och då gick det underbart att komma hem och jag hade ju glömt bort **så och så** och jag kände igen platserna - men

L: Vad var det som hade ändrat sig mest tyckte Du när Du kom hem?

Sture: Vägar.

L: Jaså vägar!

Sture: Vägar som var bara stigar när jag var hemma Du vet. Dom hade blivit stora vägar nu Du vet, lika fina som vi har här i landet.

L: Och pilalléerna, dem såg Du?

Sture: Va?

L: Pilalléerna?

Sture: Jaa. Det är stora förändringar. Och det många nya ord som jag visste inte vad 'di menade, så.

L: Dina bekanta nu, Dina skolkamrater och konfirmationskamrater.

Sture: Ja.

L: Fanns de kvar efter 50 år?

Sture: Ja, jag träffade en tre eller fyra, men; 'di hade flyttat, 'di hade dött and så och så, men - jag såg några. Vi var hemma och vi var även opp i Stockholm; and - så har jag mina bröder där and en syster. And vi var hos dem mesta tiden, när vi inte var ute och åkte.

L: Men; Dina föräldrar hade båda gått bort?

Sture: Ja de har båda gått bort.

L: När Du kom hem första gången.

Sture: Ja. Ja.

L: Hade Du brevväxling med dem under den första tiden Du var här?

Sture: Ja. Ja. Inte så mycket, but jag hade några gånger om året!

L: Så Du fick veta vad som hände, i någon mån.

Sture: Å ja. Ja.

L: Din moster som bodde här: Nelly, hon flyttade ner till Florida?

Sture: Ja.

L: Köpte de en ?

Sture: 'Di köpte land där nere.

L: en plantage där nere? Apelsinplantage eller någonting?

Sture: Nej ja, det var det till börja. Men senare, som mina farbröder, 'di var snickare och bricklayers, så 'di båda bygga hus där nere.

L: Jaha.

Sture: Det var mer pengar i det.

L: Varifrån hade de fått den idén att de skulle åka ner till Florida? Var hade de fått den idén? För det var ju rätt tidigt, ner till Florida, före 1920?

Sture: Ja, det var en del som – som talade dom in till det. Jaa. 'Di sa att: det var så bra där nere. 'Di kunde even växa Ditt eget kaffe. Och 'di trodde vad allt de sa, en heter Peterson. Så 'di gick dit ner, men 'di kunde inte leva där nere på det. Så! Så det gick in 'te och börja bygga hus där nere – contractors. And – de gjorde bra på det. Men min sista onkel, min sista uncle died only about four five years ago.

L: Jaha. Han bodde där nere?

Sture: Han bodde där, they have a beach.

L: De har en beach!

Sture: They own a beach i Florida.

L: Ville de inte att Du skulle komma dit ner?

Sture: Nej.

L: Inte det!

Sture: Nej no. Jaha! Se jag ska tala om för Dig! Dom jag köpte land av, köpte 10 acre där nere! Men; fick vi betala skatt på det. Det betalades inte, så jag; jag avsade det och de köpte det.

L: Så Du gjorde Dig av med det?

Sture: Jaa, jag gjorde opp det, jag hade det bara ett par år, men jag förlorade inte mycket.

L: Besökte Du dem där nere i Florida?

Sture: Jaa, vi var nere där en gång. Vi stannade några dagar, var vi nere i Florida and we did go to the beach. We went over there, but där was så himla, We went down in August.

L: Hett.

Sture: And det var så hett där nere, så jag var så glad när vi kom tillbaks! Ja. För there were flies and – Yeah.

L: Så det var inget klimat för Dig då?

Sture: Neej! No, I wanted to come back. I wanted to see the corn here in Illinois, there was heaven.

L: Jaha. Så Du har varit Moline trogen då ända sedan Du kom ifrån Sverige?

Sture: Ja. That's right. Exept I was one year in Dixon, Illinois.

L: Det var det enda ja.

Sture: Ja.

L: Ja.

Sture: No. I have been in Moline ever since.

L: Ja. Så det har varit många långa år, men Du har klarat Dig med hälsan i behåll då?

Sture: Except now. I have been to a couple of surgeries now.

L: Jaha.

Sture: And I have trouble, when I walk, in my knees! They won't carry me any more. Course I'm 87 years old!

L: Jaha. Så det är många år.

Sture: Ja. I can't expect anything else. But otherwise, in my younger days, I were never sick and I worked every day.

L: Så när Du slutade på the Moline Plow, fortsatte Du då på Minneapolis/ Moline?

Sture: No, they closed on. Whey closed on in 1957, I think it was. I went up to Strömbeck & Beckers.

L: Jaha.

Sture: Where (?) used to work. I worked there two years, as a forman up there.

L: Jaså.

Sture: Because the head of it, he lived right back over here (? överhoppat). And in the meantime he passed away and the company went bankrupt. So somebody else took it over.

L: Vad tillverkade de för någonting: Strömberg & Becker?

Sture: Handle

Transkriberat från kassettband 2013-01-23 /O-KS